

szű csőrű szalonkákat lő, hogy ott baglyok kuki-
kolnak, és hogy ott a szőlőpásztornak nád-
kunyhója van, hogy estefelé a kunyhó előtt
lobogó tűz van, s hogy jó a szürkülő homály-
ban egy széles, kényelmes ladikedényben haza-
vezetni, ahol az édesanyám vár. Útközben lát-
tam a vízimalmok piros lámpáit fényleni, és
hallottam a malmok monoton kepeléseit, egy-
egy molnárlegény melankolikus, svihák, szláv
eredetű énekét, amint panaszkodott, sirt ott a
malom nyitott ajtajában. A fehér, lisztes ru-
háját is láttam, és észrevettem, hogy a szellő
néha elkapkodta a hangját, néha pedig úgy
tetszett, mintha mellettem énekelt volna.

Te szent Duna, ti szent gyermekévek, ti édes,
nedves, tarka kavicsok, ti malmok, ti nyájas
zöld színek, ti úszó hajók, evezőcsapások hang-
jai, gőzösök lapátjainak csattogó lármája, kom-
pok és partok, ti messze távolságok, vizek ezüs-
tös ragyogása, vadkacsák fűtyülő repülése, ti a
szigetnek minden félelmes faóriásai, ti zöld
domhok, te tiszta fővény, amelyben mezítláb
járni olyan édes, olyan jó, te háborgása a Duna
vizének, te ordító szél, amint a Duna vizén
végignyargalsz, te Szent-kút, ott a Duna mel-
lett, te Boldogságos Szűzanya, aki meggyógyít
a szomorú szíveket, te áldott jó nagyanyám,
te áldott jó édesanyám – mindent, amim van,
nektek, csak nektek köszönhetem.

Gozsdu Elek

Temesvár, 1912. IV. 22.
Nagyságos asszony!

Most újra gratulálók a tegnap délutáni kép-
vásárláshoz!

A temesvári művészekről szóló könyvet, íme,
küldöm. A Radetzky marsall miniatűr arcké-
pének megszerzése igazi siker, és büszke lehet-
reá. Kétségtelen Fialla Antal darab ez, és ez
a Fialla Antal nemcsak a mi rövid múltú mű-
történelmünkben jelentékeny, de jelentékeny
festő volt Ausztriában is, ahol egy évben arany-
éremmel is kitüntették. *A temesvári művészek
története* című munkájában Berkessi István a
68. oldalon egy szép cikket szentelt az emlé-
kének, és úgy és annyit írt róla, amennyi ettől
a jóindulatú kis kutatótól kitelik.

Fialla nyilván temesvári származású ember
volt, és habár sok időt töltött külföldön, fő-
képpen Ausztriában, időnként mégis hazajött
Temesvárra.

Az a kép, melyet tegnap délután az ószeres
Steinertől azonnal elvett, és a kezéből a vilá-
gért sem engedte kivenni, mindenképpen érde-
kes és szép. Érdekes, mert a híres Radetzky
marsall arcképe – ez a Radetzky nekünk, ma-
gyaroknak, ellenségünk volt –, és érdekes,
mint festmény is, amennyiben a képen a szí-
nek csak mint illumináló díszítések jelentkez-
nek, a rajz pedig kifogás nélkül szép.

Fialla minden képét az évszám följegyzése
mellett szignálta – és ezt a képet is szignálta,

amiből következik, hogy Radetzky marsall ült
neki.

A kép montírozása nem jó, de ezen alkal-
milag segíteni lehet.

Fialla Antal itteni képeit ismerem, és én őt
a magam részéről nagyon finom és disztinált
festőművésznek ismerem, aki az ízlését a bécsi
festőművészek iskolájában nemesítette.

Csodálatos ösztöne van magának – maga
meglátta a képet, és a kezéből nem adta ki
többé, hanem szorongatta, féltette, és az első
perctől úgy érezte, hogy a magáé. Látja – ma-
már nagyon nehéz gyűjteni még annak is, aki-
nek nagyon sok a pénze. Igaz, Rembrandtokat,
Tizianókat stb. nem lehet gyűjteni ma már,
de szorgos igyekezettel össze kell szedni min-
den igazi művészi értékkel bíró darabokat, hogy
ne vesszen el semmi – és a maga kezében jó
helyen van ez a kicsi művészi alkotás, mert
maga szereti a műemlékeket. A palotájában
igazán otthon lesz ez az igen értékes kis ma-
gyar kép!

Gozsdu Elek

Temesvár, 1915. IV. 10.

Nagyságos asszony!

Ennek a levélnek azt a címet kellene adnom:
Levél a levelekről – helyesebben: Levél a leveleimről.

Nem tudom, hogy 1914. december 25-től a mai napig hány levelet írtam magának. A feladó-vetinek száma szerint – noha néhány leve-

let jóformán az induló gyorsvonatba kellett bedobatom, és így vetiniket nem kaphattam, mégis azt hiszem, hogy legalább 100 levél jutott a kezeihez. Egymás után 100 levél! Egy kicsit sok! Még a szorgalmas levélíró – Mirabeau, Honoré-Gabriel de Riqueti – a nagyfejű l'ami des hommes⁶⁸ sem írt annyi levelet Sophie de Monnier-nek, mint én magának. Különös eset ez! Az én leveleim afféle magánbeszélgetések, amelyekre „minden” időben alig kaptam választ, és alig érintett valami, ami a visszhangra emlékeztet. A válaszai rendesen nyílt levelezőlapokon érkeztek, és csak életjel-termesztűek lehettek. Ne értsen félre – én nem panaszkodom, mert minden engem érdeklő embert úgy veszek, amint van, és az apró emberi és így érthető egyéni sajátságokat – habár egy kicsit keményebben érintenek – szívesen elnézem. Ennek a felfogásomnak megfelelően sohasem bántott az, ha maga nem írt nekem... nem volt mondanivalója, és nem írt.

De hát miért írtam én tele azt a sok, talán túlzottan sok levélpapírost? Valami muzsika-féle van a lelkemben, és ez énekelni késztet, valamiféle melódiák – gondolat-melódiák, érzés-melódiák – hullámsanak a lelkemben, és ahelyett hogy elbeszéléseket írnék, vagy szindarabokat írnék, ime, leveleket írok magának, és apró ezüstpénzre váltom a csekély lelki vagyonomat. Miért írtam magának!? Van ebben a lelki hullámszásban valami különös varázs. A gondolat, az érzés közlésének, az érdektelen

gondolat érintésének a tiszta, isteni varázsa! Ennek az isteni varázsnak egyik fő feltétele az, hogy legyen valaki, aki figyel, aki érdeklődik, vagy akiről föltételezni lehet, hogy érdeklődéssel figyel. A mi első találkozásunk alkalmával már észrevettem, hogy maga szeret figyelni... és így – ha jól emlékszem, egy késő október délutánján – beléptünk az Oscar Wilde arany-szobájába... és ott éreztem meg, hogy maga figyelni és lelkesedni tud. Nem...

Gozsdu Elek